

20. Teknologia politiikka

24. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille ehdotetaan nettomäärärahaa 1 835 000 euroa.

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskus tuottaa ja välittää tutkimustietoa, jonka avulla voidaan edistää kuluttajien hyvinvointia ja vaikutusmahdollisuuksia, markkinoiden toimivuutta sekä kuluttajien ja elinkeinoelämän yhteistyötä samoin kuin käyttäjälähtöistä teknologiaa ja tuotekehitystä.

Kuluttajatutkimuksen tarve lisääntyy ja merkittävyys korostuu yhteiskuntapolitiikan eri aloilla kansallisen kuluttajapoliittisen ohjelman 2004–2007 mukaisesti.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kuluttajatutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2003:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Kuluttajatutkimuskeskus tukee tutkimuksen ja tietopalvelun avulla kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan teknologia-, kuluttaja- ja kilpailupoliittista päätöksentekoa. Lisäksi tutkimustietoa tuotetaan elintarvike-, ympäristö- ja talouspoliittiseen suunnitteluun ja päätöksentekoon.
- Tutkimuskeskus edistää toimialansa kansallista ja kansainvälistä tieteellistä tutkimusta.
- Tutkimustietoa tuotetaan seuraavilta alueilta:
 - kotitaloudet palveluiden tuottajina ja käyttäjinä
 - kuluttajat muuttuvassa elintarviketaloudessa
 - uudet markkinat ja käyttäjätarpeet
 - hintaerot ja kilpailullisuus markkinoilla
- Tietopalvelu edistää kansallisen kuluttajatutkimuksen hyödyntämistä.

Palvelutavoitteet

- Tutkimusten sisältöalueet, laatu ja toimitusajat tyydyttävät yhteistyötahoja ja tutkimusten hyödyntäjiä.
- Vastataan asiantuntijapalveluiden kysyntään kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Tietopalvelua kehitetään vastaamaan asiakkaiden ja yhteistyötahojen tarpeita.

Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet

- Toimintamenoista katetaan noin 30 % tuloilla.
- Sisäisten palveluiden tuottavuutta parannetaan.

Keskeisimmät kehittämishankkeet

- Siirrytään uuteen palkkausjärjestelmään.
- Jatketaan verkkopalveluiden ja sähköisen asianhallinnan kehittämistä.

Menojen ja tulojen erittely

	euro
Bruttomenot	2 635 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	8 000
(– palkkaukset	6 400
– vuokrat	800
– muut kulutusmenot	800
– investoinnit)	
Muut toimintamenot	2 627 000
(– palkkaukset	1 885 200
– vuokrat	229 200
– muut kulutusmenot	462 600
– investoinnit)	50 000
Bruttotulot	800 000
Maksullisen toiminnan tulot	10 000
– julkisoikeudelliset suoritteet	-
– muut suoritteet	10 000
Muut tulot (yhteishankkeet)	790 000
Nettomenot	1 835 000

2004 talousarvio	1 835 000 euroa
2003 talousarvio	1 740 000 euroa
2002 tilinpäätös	1 765 000 euroa

Henkilötyövuosien määrä yhteensä 43 htv.

Kehittämissuunnitelma ja ehdotus sen vaatimaksi määrärahan lisäykseksi

Kehittämishanke	euro
Verkkopalveluiden ja sähköisen asianhallinnan kehittäminen (LIITE 1)	100 000

TIIVISTELMÄMUISTIO

32.20.24 Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille ehdotetaan nettomäärärahaa 1 835 000 euroa. Vuoden 2003 määräraha on 1 740 000 euroa. Vuodelta 2002 siirtyi vuodelle 2003 määrärahaa 533 328 euroa. Vuodelle 2004 arvioidaan siirtyvän määrärahaa 430 000 euroa.

Lisäksi ehdotetaan määrärahaa verkkopalveluiden ja sähköisen asianhallinnan kehittämissuunnitelmaan 100 000 euroa (LIITE 1).

Siirtomäärärahan suuruuden perusteluina ovat:

- määrärahan varaaminen uuden palkkausjärjestelmän käyttöönottoon osarahoitukseksi
- monivuotisten tutkimushankkeiden rahoituspohjan ja projektitutkijoiden palkkauksen jatkuvuuden turvaaminen

Määrärahan käytön muutokset vuonna 2004 verrattuna vuoteen 2003

	euro
TA 2003	1 740 000
Siirrot muilta momenteilta	-
Siirrot muille momenteille	-
Muut muutokset	95 000
Vuoden 2004 TAE	1 835 000

Nettomäärärahaan ehdotetaan vuodelle 2004 lisäystä 95 000 euroa. Se kattaa osan vuosien 2003–2004 palkkaratkaisujen kustannusvaikutuksista, yhteensä 101 680 euroa. Vuonna 2003 korotusvaikutukset ovat 46 110 euroa ja vuonna 2004 puolestaan 55 570 euroa. (ks. Erittely palkkaratkaisujen kustannusvaikutuksista).

Kuluttajatutkimuskeskuksen tavoitteena on siirtyä uuteen palkkausjärjestelmään vuoden 2004 alusta. Palkkausjärjestelmän edellyttämää lisärahoitusta ei ole sisällytetty 2004 esitykseen.

Toimintamomentilta palkattavien henkilötyövuosien määrä

	2001 toteutunut	2002 toteutunut	2003 arvio	2004 arvio
Henkilötyövuodet	38	42	43	43
josta maksullisen toiminnan osuus	-	-	-	-

Muita taloutta kuvaavia tunnuslukuja ja kehityssuuntia

Toimintamenoiksi 2004 arvioidaan 2 635 000 euroa, josta budjettirahoituksen osuus on 1 835 000 euroa (70 %) ja tulorahoituksen osuus 800 000 euroa (30 %). Toimintamenoja rahoitetaan lisäksi vuodelta 2003 siirtyvästä määrärahasta arviolta noin 100 000 euroa.

Tuloista suurin osa (99 %) arvioidaan kertyväksi yhteishankerahoituksesta ja vain 10 000 euroa maksullisesta toiminnasta (muu tutkimusrahoitus ja julkaisujen myynti). Painotus on tutkimuskeskuksen tutkimuspoliittisen ohjelman ja rahoitusstrategian mukainen.

Kuluttajatutkimuksen tuotosta on vaikea mitata eikä mittareiden kehittämiseksi nähdä perusteita. Taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteita ei ole asetettu. Toiminnan taloudellisuutta ja tuottavuutta voidaan kuitenkin seurata ja arvioida perustuen työaikapanosten käyttöön sekä kustannusten jakautumiseen ydintoimintojen ja yleiskustannusten kesken.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukkoa ja kustannusvastaavuuslaskelmia ei esitetä maksullisen toiminnan vähydestä johtuen.

Kustannusten kehitystä voidaan tarkastella aiempien vuosien tilinpäätöksissä esitettyjen laskelmien valossa. Vuosittaista vertailua vaikeuttaa jossain määrin laskentaperusteiden täsmentyminen vuoden 2002 alusta, jolloin käyttöön otettiin ajankäytön seurantarjestelmä. Vuoden 2002 laskelmiin on myös ensimmäisen kerran sisällytetty Kuluttajaviraston tuottamien hallintopalveluiden kustannukset.

Tutkimustoiminnan osuus tutkimuskeskuksen kokonaiskustannuksista vuosina 2000-2002 on kasvanut ja tietopalvelun pienentynyt. Lähes 10 %-yksikön siirtymä vuodesta 2001 on ennakoitu, koska vuonna 2002 tietopalvelun piirissä tehty tutkimuksen tukipalvelu on kirjattu tutkimustoiminnalle.

Ydintehtäväalueiden kustannukset 2002, vertailu vuosiin 2001 ja 2000

Kustannukset	Tutkimus			Tietopalvelu		
	2002	2001	2000	2002	2001	2000
erilliskustannukset	1 735 084	1 261 352	1 059 034	154 616	273 335	235 354
osuus yleiskustannuksista	843 576	746 093	722 318	88 624	139 718	147 242
kokonaiskustannukset	2 578 660	2 007 445	1 781 352	243 240	413 053	382 596
% kokonaiskustannuksista	91,4 %	82,9 %	82,3 %	8,6 %	17,1 %	17,7 %

Yleiskustannusten (tietohallinto, yleishallinto, johto ja kehittäminen sekä yleiset toimintamenot) osuus tutkimuskeskuksen kokonaiskustannuksista on pienentynyt vuosittain seuraavasti:

Yleiskustannusten osuus kokonaiskustannuksista vuosina 2000 – 2002

	2002	2001	2000
yleiskustannukset % kokonaiskustannuksista	33,0 %	36,6 %	40,2 %

Henkilötyöpanosten käyttö ydintoiminnoille (tutkimus ja tietopalvelu) sekä hallintoon esitetään seuraavassa taulukossa tilinpäätöstietojen valossa vuosilta 2000-2002.

Kuluttajatutkimuskeskuksen henkilötyöpanokset (htv) tehtäväalueittain 2002, vertailu vuosien 2001 ja 2000 kokonaistyöpanoksiin

Tehtäväalue	2002		2001		2000	
	htv	%	htv	%	htv	%
tutkimus	25,7	61,6	26,7	71,0	26,0	68,8
tietopalvelu	2,7	6,5	5,0	13,3	5,3	14,0
tietohallinto, yleishallinto, johto ja kehittäminen	4,5	10,8	5,9	15,7	6,5	17,2
koulutus	0,7	1,7				
vuosilomat ja muut poissaolot	8,1	19,4				
yhteensä	41,7	100	37,6	100	37,8	100

Tehtäväalueesta 78,1 % on käytetty vuonna 2002 tutkimukseen. Koulutukseen ja vuosiloma- ja sairaspoissaoloihin on käytetty 8,8 henkilötyövuotta eli 21,1 % kokonaistyöajasta. Vuosien 2000 ja 2001 henkilötyövuodet on laskettu kokonaistyöajasta, joten luvut eivät ole

vertailukelpoiset. Jos vuosilomien ja koulutuksen osuus kohdistetaan laskennallisesti muille tehtäväalueille henkilötyövuosiin suhteutettuna, kehityssuunta jatkuu: henkilötyövuosia kohdentuu aiempaa enemmän ydintoimintoihin ja erityisesti tutkimukseen.

Kuluttajatutkimuskeskuksen tulostavoitteet 2004

Kuluttajatutkimuskeskuksen ydiosaamista vahvistetaan hyväksytyt vision mukaisesti niin, että tutkimuskeskus on kansallisesti kilpailukykyinen ja kehittyy kansainvälisesti tunnustetuksi tutkimuslaitokseksi omalla osaamisalueellaan. Tämän saavuttaminen edellyttää vahvaa panostamista tutkimuksen kehittämiseen, tutkijoiden jatkokoulutukseen sekä muun henkilöstön koulutukseen. Tutkimuskeskuksen tietopalvelua kehitetään niin, että se välittää entistä paremmin ja nopeammin Suomessa kaikkiaan tuotettua, kulutusta käsittelevää tietoa ja palvelee joustavasti asiakkaiden erilaisia tiedontarpeita.

Kuluttajatutkimuskeskus on valtion nettobudjetoitu sektoritutkimuslaitos, jonka toiminta palvelee kauppaa- ja teollisuusministeriön teknologia-, kuluttaja- ja kilpailupoliittista päätöksentekoa samoin kuin muiden hallinnonalojen kulutusta koskevan tutkimustiedon tarpeita. Tutkimuskeskus osallistuu kuluttajapoliittisen ohjelman toteutukseen ja tuottaa tutkimustietoa kulutusta koskevan päätöksenteon tueksi kansallisilla ja kansainvälisillä foorumeilla.

Tutkimuskeskuksen pysyvinä osaamisen alueina ovat:

- kotitalouksien toiminta ja kuluttajien käyttäytyminen
- markkinoiden toimivuus
- kuluttajien asema yhteiskunnassa

Vuoden 2004 tutkimustoiminnassa keskitytään seuraaviin teemoihin:

- kotitaloudet palveluiden tuottajina ja käyttäjinä
 - tutkitaan kotitalouksissa käytettävien palveluiden vaihtoehtoja tuottamista ja palvelujen kehittämismahdollisuuksia vastaamaan kotitalouksien muuttuvia tarpeita
 - tutkitaan nuorten kuluttajien velkaantumista
- kuluttajat muuttuvassa elintarviketaloudessa
 - tutkitaan elintarviketalouden kansainvälistymisen, uusien teknologioiden ja tuotekehityksen vaikutuksia kuluttajien laatuodotuksiin, riskikäsitteisiin ja luottamuksen muotoutumiseen
- uudet markkinat ja käyttäjätarpeet
 - tutkitaan tietotekniikan käyttäjien ja tuottajien välistä vuorovaikutusta tavoitteena edistää kuluttajalähtöisen tietoyhteiskunnan kehittämistä
- hintaerot ja kilpailullisuus markkinoilla
 - tutkitaan tuotteiden ja palveluiden hintaeroja ja hintaerojen syitä alueellisesti ja eri maiden välillä

Tietopalvelu kehittää sähköistä julkaisutoimintaa ja tuottaa verkkoon uusia palvelutuotteita.

Johtamisessa ja muussa kehittämisessä painopiste on seuraavissa hankkeissa:

- henkilöstöpolitiikan alueella uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotto
- toimintojen ja prosessien kehittämisessä sähköinen asianhallinta yhteistyössä Kuluttajaviraston kanssa (ks. LIITE 1)

Asiakasvaikuttavuuden parantamiseksi tehdään sidosryhmille ja tutkimusten hyödyntäjille kysely yhteistyössä ministeriön kanssa. Tulokset luovat pohjan asettaa asiakas- ja palvelutavoitteita ja seurata niiden toteutumista.

Kehittämissuunnitelma

Kuluttajatutkimuskeskuksen verkkopalveluiden ja sähköisen asianhallinnan kehittäminen

1. Tausta

Kuluttajatutkimuskeskuksessa valmisteltavassa tietohallintostrategiassa vuosille 2003–2005 määritellään ne kehityssuunnat ja toimenpiteet, joiden avulla tutkimuskeskus pyrkii

- vastaamaan Tietoyhteiskunta-asian neuvottelukunnan laatiman toimintaohjelman (31.12.2001) asettamiin haasteisiin kehittää organisaatiota julkisen hallinnon tietoyhteiskuntakehityksen suuntaisesti
- kehittämään sisäisiä toimintaprosessejaan hyödyntäen sähköisen asianhallinnan tarjoamia mahdollisuuksia

Strategiassa kartoitetaan verkkopalveluiden ja sähköisen asianhallinnan kehittämistarpeiden lisäksi laajemmalti tutkimuskeskuksen tietohallinnon kehittämistarpeita, ml. henkilöstön osaamisprofiili ja koulutustarpeet.

Strateginen selvitystyö valmistuu kesäkuun 2003 loppuun mennessä Toimenpiteet tullaan priorisoimaan ja ajoittaminen vuosille 2003-2005.

Nykyisessä kuluttajahallinnon sisäisessä hallintomalliratkaisussa Kuluttajatutkimuskeskus saa maksutta keskeisen osan hallintopalveluistaan Kuluttajavirastosta. Erityisesti siirtyminen sähköiseen asianhallintaan on nostanut esiin lukuisia kehittämistarpeita virastojen välisessä palvelutuotannossa. Osa Kuluttajaviraston hallintopalveluissaan käyttämistä järjestelmistä on vanhentuneita, eivätkä ne pysty täyttämään virastojen toiminnalle asetettuja seuranta- ja raportointivelvoitteita. Ongelmat on todettu virastojen välisissä neuvotteluissa syksyllä 2002 ja viimeksi 7.3.2003.

Vuoden 2002 lopussa käynnistettiin Kuluttajatutkimuskeskuksen maksuasetuksen uudistaminen perustuen nimenomaan sähköisen julkaisutuotannon hinnoitteluun liittyneisiin ongelmiin. Asetus on uusittu astumaan voimaan 1.4. ja sen mahdollistaa julkaisutuotteiden välittämisen netissä maksutta. Estettä näiden tuotteiden verkossa välittämiseen ei näin ollen enää ole.

2. Kehittämisaalueet

Kehittämistyö tulee kohdistumaan seuraaville alueille:

- verkkopalveluiden kehittäminen
 - www-sivujen kehittäminen
 - sähköisten julkaisujen ja tietotuotteiden toimittaminen verkkoon
 - Netra -hankkeen edellyttämä tiedontuotanto
 - vuorovaikutteisuuden lisääminen, erityisryhmien (asiantuntijat) tiedontarpeisiin vastaaminen
- sisäinen asianhallinta
 - sähköisiin asiakirjoihin siirtyminen (henkilöstö-, talous- ja muu asiakirjahallinto)
 - sähköinen dokumenttiarkisto
 - verkkopöytäratkaisu

3. Toteutus 2004

3.1 Verkkopalveluiden kehittäminen

Tekninen kehitys samoin kuin julkisille verkkopalveluille asetetut kriteerit asettavat jatkuvia vaatimuksia verkkosivujen kehittämistyölle. Tutkimuskeskuksen verkkosivut uusitaan käyttäen hyväksi sidosryhmäevaluointia.

Sähköiset julkaisut nopeuttavat ja parantavat tutkimustulosten saatavuutta ja vaikuttavuutta kansallisesti ja kansainvälisesti. Verkkajulkaisu on tarkoitus vakiinnuttaa yhdeksi keskeiseksi tutkimustulosten välityskanavaksi. Samalla kehitetään sähköistä julkaisuprosessia alkaen tutkimusprosessin käynnistymisestä ja päätyen painotalojen kautta julkaisuksi tai muiksi tietotuotteiksi.

3.2 Hallintopalvelujen ja sähköisen asianhallinnan kehittäminen

Kuluttajatutkimuskeskuksessa tehdyssä arviointityössä osana tietohallintostrategian laadintaa samoin kuin Kuluttajatutkimuskeskuksen ja Kuluttajaviraston käymissä neuvotteluissa on todettu lukuisia ongelmia henkilöstöhallinnon, taloushallinnon ja muun asiakirjahallinnon alueella. Järjestelmät ovat vanhoja, virastoissa tehdään päällekkäistä työtä, toiminta on manuaalista, tapahtuu virheitä, raportointivaikeuksia ei pystytä hoitamaan jne. Lisäksi siirtyminen uuteen palkkausjärjestelmään edellyttää uusien laskenta- ja tietojärjestelmien kehittämistä kummankin viraston tarpeisiin.

Virastojen välisissä neuvotteluissa on todettu ongelmat, kehittämistarpeet ja myös valmisteltu ratkaisuesityksiä. Ratkaisuksi edetä kehittämistehtävässä on päädytty siihen, että hallintopalvelusopimuksen mukaisesti

- Kuluttajavirasto tuottaa edelleen hallintopalvelut Kuluttajatutkimuskeskukselle
- tarvittavat lisämäärärahaesitykset järjestelmähankintoihin esitetään Kuluttajaviraston budjettiin
- kehittämistyössä otetaan huomioon tutkimuskeskuksen tarpeet
- Kuluttajatutkimuskeskukselle avataan käyttöyhteydet järjestelmiin mahdollistaen näin sujuva asioiden käsittely ja raportointimahdollisuudet

Kuluttajatutkimuskeskus on tietoinen Kuluttajaviraston omaan talousarvionsa 2004 esittämistä määrärahatarpeista perusteluineen ja yhtyy viraston jättämään esitykseen hallintopalvelujen ja järjestelmien uusimisen osalta. Viitaten Kuluttajaviraston esitykseen henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän uudistamiseksi myös Kuluttajatutkimuskeskuksen mahdollisuudet hoitaa henkilöstönsä lakisääteisiä henkilöstöhallinnon tehtäviä vaarantuvat, mikäli käytössä vielä olevaa mutta käyttötukensa vuoden 2004 alusta menettävää HEVI -järjestelmää ei uusita. Tilintarkastaja on todennut järjestelmän tietosisällössä vuodelta 2002 puutteita.

Siirtyminen sähköiseen asianhallintaan edellyttää Kuluttajatutkimuskeskuksessa mm.

- omien verkkopöytäratkaisujen kehittämistä
- sähköisen projekti- ja muun dokumenttiarkiston kehittämistä tukemaan projektien ja toiminnan suunnittelua ja raportointia
- tutkimustietovarantojen hallinnan kehittämistä.

4. Hyödyt

Kuluttajatutkimuskeskuksessa kehittämishankkeen tavoitteet ja samalla hyödyt näyttäytyvät seuraavina tuloksina

- entistä parempi ja laadukkaampi informaatio tutkimuskeskuksen tuotteista ja toiminnasta
- vuorovaikutteisuuden lisääntyminen paitsi asiakkaiden myös yhteistyötahojen kanssa
- tietovarantojen tehokkaampi käyttö tutkimuksessa
- tietoturvan parantaminen
- hallintopalveluiden saaminen määräysten mukaisiksi
- järjestelmien keskitetystä hankinnasta saatavat kustannussäästöt
- henkilöressurssien käytön rationalisointi sekä Kuluttajatutkimuskeskuksessa että Kuluttajavirastossa

5. Kuluttajatutkimuskeskuksen kehittämis ehdotusta koskevat kustannukset ja lisämäärärahaesitys

Arvio Kuluttajatutkimuskeskuksen verkkopalveluiden kehittämistyön kustannuksista

www-sivujen uusiminen	
sidosryhmäkysely	
yhteensä	40 000 euroa

Sähköisen asianhallinnan kehittämistyöstä Kuluttajatutkimuskeskuksessa aiheutuvat kustannukset

ulkopuoliset asiantuntijapalvelut	
laite- ja ohjelmistohankinnat	
koulutus	
yhteensä	60 000 euroa

Kehittämishankkeen kustannukset yhteensä 100 000 euroa

Kuluttajatutkimuskeskus esittää vuoden 2004 budjettiin toimintamenoesityksen lisäksi erillistä 100 000 euron määrärahaa tutkimuskeskuksen verkkopalveluiden ja asianhallintajärjestelmien kehittämiseen.

Sähköisen asianhallinnan kehittämisen alueella syntyvistä kustannuksista, siltä osin kun hankinnat liittyvät henkilöstö- ja asianhallinnan järjestelmiin sekä muutoin virastojen välisen palvelutuotosopimukseen tehtävälueisiin, vastaa Kuluttajavirasto.

TAE 2004

Toimintamenot

Erittely palkkaratkaisujen kustannusvaikutuksista

	euroa	
<u>Palkkaukset 2003 (ilman korotuksia)</u>	1 740 000 (sivukuluineen)	
Korotukset 1.3.2003 (yleiskorotus, liittoerä ym.)	41 586 kust.vaik.	2,39 % 10 kk (2,84 %/v)
Asteikkotarkistus 1.3.2003	4 524 kust.vaik.	0,26 % 10 kk (0,31 %/v)
Palkkaukset 2003 korotettuna	<u>1 786 110</u>	
<u>Palkkaukset 2004 (ilman korotuksia)</u>	1 816 000 (sivukuluineen)	
Korotukset 1.3.2003	8 172 2 kk:n osuus	0,45 % 2 kk (2,84 %/v)
Asteikkotarkistus 1.3.2003	908 2 kk:n osuus	0,05 % 2 kk (0,31 %/v)
Korotukset 1.3.2004 (yleiskorotus, liittoerä)	35 230 kust.vaik.	1,94 % 10 kk (2,30 %/v)
Asteikkotarkistus 1.3.2004	11 259 kust.vaik.	0,62 % 10 kk (0,73 %/v)
Palkkaukset 2004 korotettuna	<u>1 871 570</u>	

Palkkauksiin on sisällytetty vain virka- ja työsuhdepalkat (ei palkkioita)
Tiedossa olevat ikälisät ja muut muutokset on huomioitu 2004:n palkkauksissa